

Inleiding

Brabant is volop in beweging. Met het bestuursakkoord 2015-2019 'Beweging in Brabant' als leidraad willen Gedeputeerde Staten, samen met Provinciale Staten, aan die beweging een bijdrage leveren. Het bestuursakkoord formuleert de uitdagingen van de toekomst. Om dat succesvol te doen, zal de provincie kansen slim moeten benutten, ook op kennisgebied. Daarom is deze bestuursperiode nadrukkelijk ingezet op de jaarlijkse Onderzoeks- en Adviesagenda. Enerzijds om de kennisbehoefte inzichtelijk te maken en daarop te kunnen sturen, anderzijds om een goed beeld te hebben van de kennis die er al is. Met beide insteken versterken we de kennishuishouding binnen onze organisatie, maar maken we ook de verbinding naar kennispartners, zowel binnen Brabant als daarbuiten.

Deze Onderzoeks- en Adviesagenda geeft inzicht en overzicht in de strategische onderzoeks- en adviesvragen voor 2019 voor zo ver nu bekend.

Wij nodigen u uit om suggesties te doen voor onderzoek of advies vanuit uw controlerende rol dan wel wensen, bedenkingen of aanvullende onderzoeksvragen mee te geven.

Inhoud

In deze Onderzoeks- en Adviesagenda zijn opgenomen:

- Alle voorgenomen onderzoeken voor 2019 naar type onderzoek (signalerend/agenderend, beleidsvormend dan wel evaluatief). We zoeken voor de uitvoering van deze onderzoeken naar de meest geeigende uitvoerder (bijvoorbeeld Brabantse kennisinstellingen zoals BrabantKennis, PON en Telos, landelijke kennisinstellingen zoals planbureaus en adviesraden, ons hoger onderwijs of onderzoeksbureaus).
- Tevens zijn de onderzoeken opgenomen die zelfstandig door onze Brabantse kennispartners (BrabantKennis en PON) worden opgepakt in 2019 (voor zover bekend).
  - Bij BrabantKennis gaat het veelal om verkenningen (meer signalerend/agenderend onderzoek). De verkenningen van BrabantKennis worden afgestemd met de Ontwikkelraad voor BrabantKennis, en zijn dus enkel ter kennisname opgenomen.
  - Bij onderzoeken die door het PON worden opgepakt ligt het accent veelal op effectmeting en de betekenis voor de samenleving. Maar er wordt ook verkennend onderzoek opgepakt.
- Adviezen van BrabantAdvies in 2019. De adviezen van BrabantAdvies geven een handelingsperspectief bij beleidsvoornemens of naar aanleiding van verkenningen of ander onderzoek. Per adviesvraag is steeds de essentie weergegeven. De verdere uitwerking van de adviesvragen vindt plaats in het werkplan voor BrabantAdvies voor 2019 (definitief medio november 2018). Daarin is ook ruimte voor ongeraagd advies, en voor gevraagde adviezen die gedurende 2019 naar voren komen, bijvoorbeeld naar aanleiding van het nieuwe bestuursakkoord.

In verband met de provinciale verkiezingen zijn vrijwel alle evaluaties van beleid dat affloopt in 2019 en 2020 opgepakt in 2018, zodat de resultaten als input voor het nieuwe bestuursakkoord kunnen worden gebruikt. De Onderzoeks- en Adviesagenda van 2019 is daardoor beperkt van aard. Na de totstandkoming van het nieuwe bestuursakkoord zal op basis daarvan worden bekeken of nader onderzoek of advies nodig is. Bij de uitwerking van het bestuursakkoord danwel de bestuursrapportage in het najaar van 2019 ontvangt u een update. Bij de jaarrekening 2019 ontvangt u de verantwoording.

Nieuwe ontwikkelingen

De samenleving verandert en de provincie beweegt mee. Maatschappelijke resultaten en veranderingen worden niet meer gerealiseerd door één organisatie, maar steeds meer in samenwerking met partners. De provinciale rol verandert. Van de traditionele rechtmatige en presterende overheid gaan we daarnaast steeds meer acteren als een samenwerkende en responsieve overheid. Dit betekent ook iets voor ons beleids- en P&C-instrumentarium. In 2019 zullen we - zoals aangekondigd in de perspectiefnota 2018 - aan de slag gaan met de monitoring:

- meer gericht op outcome(indicatoren);
- differentiatie op basis van wat onze rol vraagt;
- verschillende indicatoren in verschillende fasen van de beleidscyclus.

Hiertoe zullen we een concern-brede aanpak gaan ontwikkelen om de inzichtelijkheid van beleid te vergroten. Er is in de afgelopen tijd al op verschillende manieren naar dit vraagstuk gekeken. Denk daarbij aan het infoboord en de monitor Agrofood, de website brabantinzicht.nl (natuur, water en milieu), de website arbeidsmarktinzicht.nl (de doorontwikkeling van arbeidsmarktdashboard.nl) en de monitor Vlaams-Nederlandse Delta. De laatstgenoemde producten zullen overigens oktober/november 2018 beschikbaar komen.

We willen in 2019 naar meer stroomlijning en het op elkaar afstemmen in aanpak van de verschillende monitors (niet per se in verschijningsvorm). Dit is een eerste stap in een permanent ontwikkeltraject naar een datasysteem waarin voortdurend de meest actuele informatie beschikbaar is, omdat een monitor slechts een momentopname is die bijna meteen weer verouderd is. In dit kader past ook een onderzoek naar de oprichting van een provinciaal datacenter (PDC) met het CBS. Juist met deze samenwerking (en in de toekomst wellicht ook met andere partijen) willen we gebruik maken van de kennis en expertise die elders al beschikbaar is.

We bouwen ook verder aan ons netwerk met andere, landelijke adviesraden en planbureaus. Op 29 mei 2018 hebben Gedeputeerde Staten in een kennisdiner van gedachten gewisseld met een aantal Brabantse en landelijke adviesraden en planbureaus over actuele thema's. Voor de thema's 'Klimaat en energie', 'Leefbaarheid buitengebied' en 'Digitalisering' hebben we verkend waar en welke mogelijkheden tot samenwerking er zijn en hoe daarop in te spelen. In 2019 (na de start van het nieuwe college) zal hieraan een vervolg worden gegeven.

Leeswijzer – overzicht geeft inzicht

De agenda is opgebouwd langs de zeven opgaven uit het Bestuursakkoord, aangevuld met 'Digitalisering', 'Culturele identiteit' en 'Bestuurlijke vernieuwing en samenwerking'.

Per opgave is beschreven:

- de ambitie,
- een korte beleidscontext per opgave,
- relevant recent (Brabants) onderzoek/advies dat al beschikbaar is of (binnenkort) beschikbaar komt,
- onderzoeken en adviezen in 2019, uitgesplitst naar de onderzoeken die we zelf laten uitvoeren, relevant onderzoek dat al door kennispartners wordt uitgevoerd en de gevraagde adviezen aan BrabantAdvies in 2019 om invulling te geven aan de opgave.

Hiermee geeft deze laatste versie van de huidige bestuursperiode een overzicht per opgave wat er aan beleid is ontwikkeld, wat de recente beleidscontext behelst, en wat er in grote lijnen aan onderzoek/advies is of wordt opgepakt per opgave in de periode 2015-2019 op initiatief van de provincie of de Brabantse kennispartners. Dit biedt een helder overzicht voor uw Staten wat er in vier jaar tijd ontwikkeld is.

Aanvullend hebben onze Brabantse kennispartners (PON, Telos en BrabantAdvies) de ['Expeditiegids Brabant: Opgaven, perspectieven en cijfers voor de Provinciale Statenverkiezingen 2019'](#) (juni 2018) uitgebracht in het kader van de verkiezingen/het nieuwe bestuursakkoord, en denken zij aan een follow-up met uw Staten in de vorm van een debat. Eind 2018 zal ook de nieuwe Duurzaamheidsbalans 2018 van Brabant (Telos) gereed zijn, en begin 2019 komt BrabantKennis nog met input voor het nieuwe bestuursakkoord in de vorm van '10 kansen en kwesties voor Brabant'. Als opmaat voor de nieuwe bestuursperiode zullen we begin 2019 tevens een doorkijk van de evaluaties maken, die opgenomen wordt in de Perspectiefnota 2019. Daarnaast geeft de Perspectiefnota 2019 inzicht in de trends en ontwikkelingen die op ons afkomen. Met inachtneming van de leerpunten uit de evaluaties en de kaders van het bestuursakkoord kan vervolgens in 2019/2020 nieuw beleid worden opgesteld, met daaruit voortvloeiende voorstellen voor onderzoek of advies door BrabantAdvies in de nieuwe bestuursperiode.

1. Arbeidsmarkt en economische ontwikkeling

Ambitie

Het is onze ambitie om tot de Europese top van (industriële) kennis- en innovatieregio's te behoren. Zo kunnen we welvaart en welzijn in Brabant duurzaam garanderen en een duurzame regionale ontwikkeling stimuleren.

Beleidscontext

De koers hiervoor is uitgezet in het Economisch Programma Brabant 2020. Aan het begin van deze bestuursperiode is de BrabantVernieuwt vastgesteld. Tevens zijn een aantal uitvoeringsprogramma's gepresenteerd waaronder voor verschillende topsectoren, arbeidsmarkt en werklocaties. Aan deze opgave koppelt ook de Bestuursopdracht "MKB+ faciliteit" waartoe het provinciale bestuur bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2017 opdracht heeft gegeven.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

Werklocaties:

- [Monitor Werklocaties en Economie \(viewer\) provincie Noord-Brabant](#)
- [Factsheet Brabantse detailhandel 2018](#) (en [toelichting](#)) en [Factsheet Brabantse bedrijventerreinen 2017](#) (en [toelichting](#))
- [Anders samenwerken aan werklocaties \(advies van BrabantAdvies, maart 2016\)](#)
- Prognoses bedrijventerreinen en kantoren (najaar 2018)
- Regionale koopstromenonderzoeken (najaar 2018)

Arbeidsmarkt:

- [Longread 'Kiezen we voor kwaliteit?' \(BrabantKennis, maart 2016\)](#)
- [Meerjarekader Provinciaal Arbeidsmarktbeleid \(advies van BrabantAdvies, juni 2016\)](#)
- [Arbeidsmarkt in zicht](#)
- [Toerusten & Innoveren: Skills Strategie \(advies van BrabantAdvies, november 2017\)](#) – hierin is ook een paragraaf opgenomen met het gedachtengoed achter het thema 'leven lang spelen' (van de jong-professionals van BrabantAdvies) over wat er nodig is voor een goede kennis-/onderwijsinfrastructuur
- [Poolse arbeidsmigranten in de Langstraat: Een verkenning van wonen, werken en wensen \(PON, juli 2017\)](#)
- [Van zorg naar sturing: Het arbeidsmigrantenvraagstuk in de Metropoolregio Eindhoven \(PON, maart 2018\)](#)
- [Longread 'In goede banen?' \(BrabantKennis, juni 2018\)](#)
- Verkenning arbeidsmigranten – bestuursopdracht/motie PS (in samenwerking met PON, Brabant-Advies, VBG, VNO-NCW en ZLTO, sept. 2018)

- Human capital agenda (onderzoek volgt nog in 2018/2019)
- "Onderkant" van de arbeidsmarkt (najaar 2018)

Innovatie/topsectoren:

- [Evaluatie Regionaal Economisch Actie Programma \(REAP, juli 2015\)](#)
- [Longread 'Blijft Brabant het maken?' \(BrabantKennis, okt 2015\)](#)
- [Monitor topsectoren \(opgenomen in Economische Thermometer Noord-Brabant 2015\)](#)
- [Evaluatie valorisatieprogramma's \(sept. 2016\)](#)
- [Meerjarenplan BOM 2017-2020 \(advies van BrabantAdvies op hoofdlijnen, jan. 2017\)](#)
- [MIT-evaluatie \(maart 2017\)](#) en vooronderzoek door het Rijk (eind 2016); ontwikkelen monitoringssystematiek wordt ook landelijk opgepakt
- [Evaluatie Innovatiefonds \(maart 2017\)](#)
- [Financiering van scale-up bedrijven in Noord-Brabant. Ex ante kapitaalmarktonderzoek naar een nieuwe financiële faciliteit \(juni 2017\)](#)
- [MKB-plus faciliteit \(advies van BrabantAdvies, juni 2017\)](#)
- [Sociaal-Economisch Beeld \(advies van BrabantAdvies, juli 2017\)](#)
- [Brabant één groot living lab - Testomgeving voor de wereld van morgen \(advies van BrabantAdvies, sept. 2017\)](#)
- [Tussentijdse evaluatie beleid Noord-Brabant vrijetijdseconomie 2013-2020 \(nov. 2017\)](#)
- [Inventarisatie Europese euro's Zuid-Nederland \(juni 2018\)](#)
- [Tussenevaluatie Economisch Programma Brabant 2020 - programmaliijn 'Op weg naar de top' \(juli 2018\)](#)
- Valorisatieprogramma/doorgroei MKB (advies van BrabantAdvies, eind 2018/begin 2019)
- Biobased en circulariteit (advies van BrabantAdvies, begin 2019)

ONDERZOEKEN – 2019

a. Evaluatie Programma Werklocaties 2016-2019

Achtergrond: In 2018 is de programmaliijn 'Op weg naar de top' van het Economisch Programma Brabant 2020 geëvalueerd. In deze tussenevaluatie zijn onderdelen van de Strategie Werklocaties meegenomen voor zo ver die deel uitmaken van 'op weg naar de top', dit wil zeggen die aspecten die expliciet te maken hebben met innovatie bevorderend beleid en innovatie bevorderende beleidsuitvoering, zoals de Green Chemistry Campus en Brainport Industries Campus (BIC). Deze evaluatie in 2019 is aanvullend en richt zich op het gehele programma werklocaties, zoals bijvoorbeeld de regionale samenwerking en (programmerings-) afspraken met gemeenten over detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen, de provinciale retailadviescommissie, de begeleiding van (top)bedrijven met huisvestingsvraagstukken en de vergroening- en verduurzaming van werklocaties. Samen met de nieuwe prognose werklocaties (in 2018) is dit een bouwsteen voor eventueel nieuw beleid en uitvoeringsprogramma op het gebied van werklocaties.

Type: Evaluatief onderzoek.

b. Evaluatie Internationaliseringsagenda

Achtergrond:

In 2017 is het Uitvoeringsprogramma Intensivering Internationalisering en Branding opgesteld. Hierin zijn naast reguliere middelen extra intensiveringsgelden toegekend voor 2017-2019. Een deel van de reguliere middelen is ingezet ten behoeve de ontwikkeling van een gefocuste regionale aanpak binnen Europa en de provincie Jiangsu in China. De intensiveringsgelden zijn ingezet op internationale samenwerking op de kennisgebieden fotonica, regeneratieve medicijnkunde, robotica en nanotechnologie in samenwerking met kennisinstututen, bedrijfsleven en

overheden (nationaal/internationaal) in en buiten Europa. Brabant Branding heeft de intensiveringsgelden ingezet voor de ontwikkeling van een brandinginstrumentarium passend bij de in 2017 aangescherpte opdracht, de opzet van een onafhankelijk journalistiek platform en campagne in Duitsland, en een brandingcampagne voor het aantrekken van internationaal toptalent. Daarnaast is in samenwerking met VisitBrabant geïnvesteerd in de ontwikkeling van Brabant als interessante regio voor zakelijk bezoek (meetings, incentives, conferences, events). Het ontwikkelde instrumentarium sluit wat betreft de inzet van intensiveringsgelden aan op de genoemde kennisgebieden, waarvan fotonica de eerste uitgewerkte "case" is. De evaluatie moet inzicht verschaffen hoe de intensiveringsgelden zijn ingezet, en met welk (verwacht) resultaat en hoe zich dit verhoudt tot de reguliere inzet van middelen. Dit is input voor het nieuwe bestuursakkoord.
Type: Evaluatief onderzoek.

c. Evaluatie Arbeidsmarktbeleid

Achtergrond: In juni 2016 hebben PS het uitvoeringsprogramma "Naar een Veerkrachtige Arbeidsmarkt" vastgesteld. In dat programma is besloten tot een vijftal inhoudelijke ontwikkellijnen en is aangegeven hoe de provincie daaraan uitvoering geeft. Met de naderende verkiezingen voor PS in 2019 is het van belang om inzicht te verkrijgen of de wijze van werken effectief en efficiënt is gebleken, en of en in welke mate de gekozen aanpak wellicht dient te worden heroverwogen.
Type: Evaluatief onderzoek.

ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

- Werklocaties
Een advies van BrabantAdvies als opmaat voor eventueel nieuw beleid en uitvoeringsprogramma op het gebied van werklocaties, en aanvullend op de prognose en de evaluatie werklocaties. Waar liggen aandachtspunten/aanknopingspunten voor een mogelijk vervolg volgens de SER-Brabant?
- Aansluiting onderwijs & arbeidsmarkt
In de toekomst dreigt door de transitie in de samenleving een mismatch te ontstaan tussen vraag en aanbod van werk. Zo heeft de SER in een onlangs verschenen landelijk advies gekeken naar de energietransitie en concrete aanbevelingen gedaan om de werkgelegenheidskansen te verzilveren en knelpunten op de arbeidsmarkt tijdig aan te pakken. Uiteraard speelt dit ook in Brabant. Daarbij richt het onderzoek zich niet zo zeer op trends en analyse van de arbeidsmarkt, maar veeleer in het bieden van inzicht in wie aan welke "knoppen kan draaien" teneinde de mismatch te verminderen dan wel op te lossen. Een vervolg op het eerdere advies 'Toerusten & Innoveren' van BrabantAdvies (zie hiervoor).

2. Organiseren slimme en duurzame mobiliteit

Ambitie

Onze ambitie is een veilig, slim en duurzaam mobiliteitsnetwerk voor bewoners, bedrijven en bezoekers. Dat doen we door het oplossen van concrete knelpunten in onze infrastructuur, maar ook door de inzet van slimme technieken en nieuwe concepten waarmee we Brabant klaar maken voor de mobiliteit van de toekomst.

Beleidscontext

In het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP) 2020 liggen de kaders voor het mobiliteitsbeleid vast. Het PVVP is verder uitgewerkt in diverse deelnota's voor: Verkeersveiligheid, Fiets, OV, Goederenvervoer en Wegen voor Bereikbaarheid. Deze zijn verder uitgewerkt in diverse provinciale uitvoeringsprogramma's, en deelname aan het landelijk programma Beter benutten en het programma SmartwayZ (voorheen Bereikbaarheid Zuid-Nederland). Onder deze opgave valt de bestuursopdracht "Toekomst aanpak mobiliteit" waartoe bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2017 opdracht is gegeven.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

- [Senioren op weg. Landelijk onderzoek onder ouderen naar mobiliteitsbeleving en gedrag \(sept. 2014\)](#)
- [Jongeren en mobiliteit in de vier grote steden \(juli 2015\)](#)
- [Het Nieuwste Cahier #03: Mobiliteit in Brabant, de weg vooruit! \(BrabantKennis, juni 2016\)](#)
- [N279 \(advies van BrabantAdvies, dec. 2016\)](#)
- Diverse deelevaluaties op het gebied van mobiliteit, nl. [Visie fiets in de Versnelling](#), [Brabants Verkeersveiligheidsplan](#), [Brabantse Strategische Visie Goederenvervoer](#), [OV visie](#) en de [Beleidsnota Luchtvaart Noord-Brabant](#) (allemaal afgerond in 2016 of eerste helft 2017)
- [MIRT onderzoek goederenvervoercorridors Oost en Zuidoost](#)
- [Onderzoek OV-vangnet functie regiotaxi \(dec. 2017\)](#)
- [NUL verkeersdoden in Brabant - het 0-effect van 2017 \(PON, april 2018\)](#)
- [Bussen in Brabant: Trends in het regionaal OV 2012 -2017 \(juni 2018\)](#), verschijnt jaarlijks
- Allerlei (landelijk) onderzoek in het kader van Beter Benutten en SmartwayZ (zoals een [Segmentatie onderzoek, GfK](#)), en door kennisinstellingen zoals KiM, Rli, SWOV, CROW, PBL, NHTV, e.d., zoals [Van B naar Anders. Investeren in mobiliteit voor de toekomst \(Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, mei 2018\)](#)

ONDERZOEKEN / ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

Op dit moment wordt er gewerkt aan een adaptieve agenda in het kader van de vernieuwing van het Openbaar Vervoer, en aan de Stedelijke Agenda Brabant in verband met slimme en duurzame mobiliteit. Mogelijk komt daar eind 2018 of in 2019 nog nader onderzoek uit voort of adviesvragen aan BrabantAdvies. Dit zal dan worden opgenomen in de update van deze Onderzoeks- en Adviesagenda voor 2019.

3. Circulaire economie

Ambitie

In 2050 is de Brabantse economie verregaand circulair. Herbruikbaarheid van producten, materialen, grondstoffen en het behoud van natuurlijke hulpbronnen zijn in de hele Brabantse economie uitgangspunt. In 2030 is het gebruik van niet vernieuwbare grondstoffen met 50% afgenomen.

Beleidscontext

In maart 2017 is de "[Verkenning circulaire economie](#)" afgerond en aan u aangeboden. De Verkenning geeft aan dat er op het gebied van de circulaire economie binnen een aantal bestaande programmaliijnen al diverse goede initiatieven lopen. Dat geldt met name voor de programma's gericht op Biobased Economy, Agrofood, het onderdeel Groene Groei van het Provinciaal Milieu- en Waterplan (PMWP), Mobiliteit & Infra en bij Energie. Ook in het traject van de Omgevingsvisie is circulaire economie geïdentificeerd. Bij de overige programma's is dat nog in beperkte mate het geval, maar bieden wel aanknopingspunten om te werken aan een transitie naar een circulaire economie. De ambities rond Circulaire economie worden binnen de lopende beleidsprogramma's opgepakt.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

- [Link #1: Brabant op weg naar circulair? \(BrabantKennis, dec. 2015\)](#)
- [Longread 'Hoe maken we de cirkel rond?' \(BrabantKennis, maart 2016\)](#)
- [Stoffenbalansen voor een Circulaire Economie in Noord-Brabant \(Telos, nov. 2016\)](#)
- [Verkenning circulaire economie \(maart 2017\)](#)

ONDERZOEKEN / ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

Op dit moment zijn er niet direct onderzoeks-/adviesvragen in beeld.

4. Versterken sociale veerkracht

Ambitie

Een energieke en veerkrachtige samenleving is een gelukkige samenleving. Met mensen die in staat zijn om een bijdrage te leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Overall gaat het goed in Brabant, maar het gaat niet overal goed. Het is onze ambitie dat iedereen kan meedoen.

Beleidscontext

Het programma Versterken Sociale Veerkracht is in september 2016 door u vastgesteld nadat bij de Perspectiefnota 2016 u hiertoe opdracht had gegeven. Op basis hiervan zijn inmiddels de uitvoeringsprogramma's voor 2017 en 2018 opgesteld. Het programma Versterken Sociale Veerkracht loopt af met deze bestuursperiode, en daarom vindt in 2018 een evaluatie plaats in het licht van de afronding van dit bestuursakkoord en als opmaat naar de komende bestuursperiode.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

- [Publicatie 'Publiek ondernemerschap: op waarde geschat?' \(BrabantKennis, juli 2016\)](#)
- [Verkenning 'Mind the Gap!' \(diverse publicaties BrabantKennis, 2016/2017\)](#)
- [Inventarisatie naar de Brabantse Betekeniseconomie](#) (meerdere programma's betrokken, w.o. Sociale Veerkracht, Energie en Natuur): presentatie tussenresultaten tijdens de European Social Innovation week – Dear Future (op 28 sept. 2017), presentatie eindrapportage tijdens de Dutch Design Week (op 27 okt. 2017)
- Toestandsmonitor over hoe het staat met sociale veerkracht van Brabanders: [Monitor Sociale Veerkracht in Brabant \(PON/Telos, mei 2016\)](#) + [Tabellenboek](#), en [Monitor Sociale Veerkracht 2018 \(PON/Telos, jan. 2018\)](#) + [Tabellenboek 2018](#)
- [Gezond en veilig langer thuis wonen in Brabant - Sociale veerkracht als motor voor nieuwe dynamiek' \(briefadvies van BrabantAdvies, n.a.v. motie PS, maart 2018\)](#)
- Sociale Veerkracht – 'Verkenning Sociaal & Publiek ondernemerschap in Brabant' (advies van BrabantAdvies, najaar 2018)
- Pilot impactmonitoring Sociale Veerkracht (beoogt de maatschappelijke opgaven/ambities scherper te krijgen aan de hand van een aantal pilots, eerste meting naar verwachting in najaar 2018 gereed)
- Evaluatie Programma Versterken Sociale Veerkracht (eind 2018)
- Brabantse gezondheidsagenda (BrabantAdvies: in 2017 strategisch advisering in het kader van de Brabantse Health Deal, in 2018 een reeks 'gezondheidstafels' en dat leidt in dec. 2018 tot een 'Gezondheidsagenda', als input voor de nieuwe bestuursperiode)
- Reflectie in het kader van het Interreg-programma ITHACA (advies van BrabantAdvies, eind 2018)

ONDERZOEKEN – 2019

a. Impactmonitoring in de pilot ‘resultatenfonds’

Achtergrond: Vanuit het programma Versterken Sociale Veerkracht is Sterk.Brabant het aanspreek- en verbindingpunt voor iedereen die werk maakt van sociale veerkracht. In de community die is opgezet rondom Sterk Brabant worden vraag en aanbod van veerkrachtinitiatieven bij elkaar gebracht. Er lopen nu meer dan 80 initiatieven en de provincie heeft hierbij een stimulerende/faciliterende rol; een voorbeeld van responsief werken. We ondersteunen bestaande initiatieven om door te ontwikkelen en de opgedane kennis en ervaring delen we met andere initiatieven. We maken ‘cross-overs’ met andere provinciale opgaven zoals energie, leegstand, veerkrachtig bestuur, arbeidsmarktbeleid en omgevingsvisie. Op die manier benutten we het werken aan sociale veerkracht ook om allerlei maatschappelijke opgaven te versnellen en verduurzamen.

Impactmonitoring helpt initiatieven om uit te leggen waarom ze doen wat ze doen (zie hiervoor ook de website van [Sociale Veerkracht](#)). Reden voor het programma om impactmonitoring aan te bieden aan de initiatieven én er zelf mee aan de slag te gaan, onder meer voor onze verantwoording aan u Staten. Tevens is het een proeftuin voor ‘anders verantwoorden’ voor andere programma’s waarbij we vanuit een responsieve rol samenwerken.

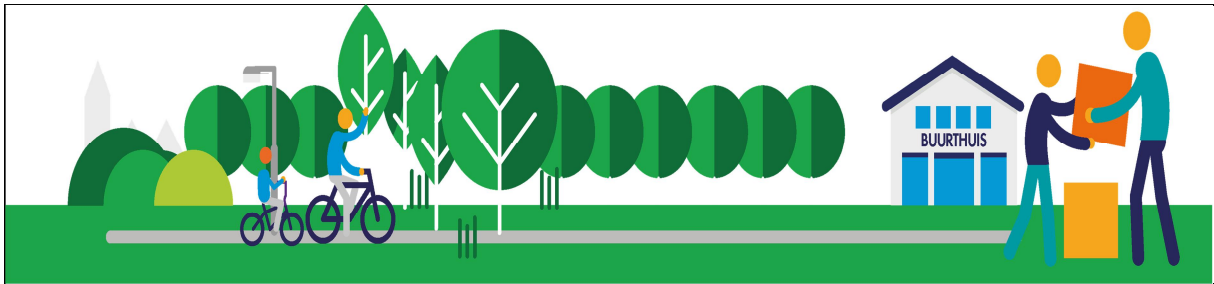
Het ‘resultatenfonds’ is een provinciaal fonds bedoeld voor initiatieven die vanuit sociaal perspectief van belang zijn (bijv. innovatie in zorg, onderwijs e.d.), maar geen doorgroeikapitaal kunnen krijgen, omdat ze niet goed kunnen aangeven wat het financieel gezien gaat opleveren. Dit fonds biedt de mogelijkheid dit soort initiatieven van doorgroeikapitaal te voorzien. Door impactmonitoring – analyse van de in gang gezette acties – willen we leren over de werking/het effect van het resultatenfonds en op basis daarvan eventueel bijsturen om zodoende toekomstige initiatieven te versterken.

Type: Beleidsvormend onderzoek.

ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

Geen adviesvragen op dit moment.

5. Vitaliteit natuur en (stedelijke) landschappen

Ambitie

Alle mensen in Brabant kunnen in een natuurrijke, gezonde en veilige omgeving leven. Dat is onze ambitie. Een slimme netwerkstad, een aantrekkelijk landschap en vitaal natuursysteem vormen de basis voor een goed leef- en vestigingsklimaat. Daaraan koppelen wij 3 thema's: transformatie steden en dorpen, klimaatadaptatie en vitale natuur.

Beleidscontext

In de beleidsnota Brabant Uitnodigend Groen (BrUG) 2012-2022, het Provinciaal Milieu- en Waterplan (PMWP) 2016-2021, de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (SVRO) en de nota Handhavingskoers 2013-2016 (verlengd naar 2017) zijn de kaders voor deze opgave vastgelegd. Daaraan gekoppeld zijn diverse uitvoeringsprogramma's en verordeningen. Onder deze opgave vallen ook de Bestuursopdrachten "Connecting delta", "VTH-taken" en "Leegstand" waartoe bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2016 opdracht is gegeven, en de Bestuursopdrachten "Vitale Bodem" en "De Brabantse Agenda Wonen" bij de Perspectiefnota 2017.

Voor deze opgave sluiten we ook aan bij provincie overstijgende trajecten en onderzoeken, zoals:

- De Ruimtelijke Economische Ontwikkelstrategie (REOS) Noordelijke Randstad, Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven
- 'Ruimtelijke Verkenning 2018: Kijkrichtingen Verstedelijking en infrastructuur' (door Planbureau voor de Leefomgeving, provincie lid van externe klankbordgroep)
- Landelijke evaluatie van de voortgang PAS 2015-2021 in 2018 (IPO).

Op dit moment loopt er landelijk een ingrijpende wetgevingsoperatie op het gebied van het omgevingsrecht. Deze operatie moet uitmonden in een integratie van diverse wetten op het gebied van natuur, milieu en ruimtelijke ordening tot een Omgevingswet. Naast een vereenvoudiging van het stelsel en versnelling van procedures, heeft de wet als doel om de veiligheid, gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Om dit te bereiken en om meer samenhang aan te brengen tussen de verschillende opgaven vraagt de wet om het maken van een Omgevingsvisie. Medio 2018 ligt er een [ontwerp Brabantse Omgevingsvisie](#), vaststelling eind 2018.

Er is binnen deze opgave ook aandacht voor het onderwerp klimaatadaptatie, maar daarover is al veel onderzoek beschikbaar (problematiek is universeel) dat vertaald moet worden naar een handelingsperspectief. BrabantKennis heeft een [trendnacht over 'Het Klimaatgedrag van Brabant'](#) georganiseerd op 30 november 2017. Naar aanleiding hiervan is het initiatief van de '[Klimaatop Zuid-Nederland](#)' ontstaan die op 4 juni 2018 heeft plaatsgevonden om aandacht te vragen voor de klimaatopgaven in Zuid-Nederland en om mooie ambities te vertalen naar concrete actieplannen (zie [website](#)).

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

Natuur:

- [Analyse uitgifte vrije ontwikkelingsruimte in relatie tot beleidsregel PAS \(aug. 2016\)](#)
- [PAS als kans \(advies van BrabantAdvies, febr. 2017\)](#)
- Diverse deelevaluaties op het gebied van natuur, nl. [Biodiversiteit & leefgebieden \(sept. 2016\)](#), [Flora en Faunawet \(dec. 2016\)](#), [Groenontwikkelfonds Brabant \(GOB\) \(maart 2017\)](#), [Ecologische verbindingzones \(EVZ's\) en ontsnippering \(april 2017\)](#)
- [Landelijke evaluatie van het Natuurpact \(jan. 2017\)](#)
- [Tussentijdse evaluatie BrUG \(juli 2017\)](#)
- [Longread 'Een nieuw klimaat voor natuur?' \(BrabantKennis, febr. 2018\)](#)
- Onderzoek herijking Ecologische Verbindingszones (maart 2018, aanbieding aan PS eind 2018)
- Onderzoek restopgave ontsnippering (eind 2018)

Milieu/water/gezondheid:

- [Evaluatie uitvoering PMP/PWP provincie Noord-Brabant \(maart 2015\)](#)
- [Brabant InZicht - de toestand van natuur, water en milieu in Brabant in feiten, cijfers en kaarten \(eind 2017\)](#)
- [Evaluatie Provinciale Milieuverordening - onderdeel grondwaterbescherming \(febr. 2018\)](#)
- Evaluatie Verdrogingsbestrijding (najaar 2018)
- Tussenevaluatie Beleidskader Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 (PMWP, najaar 2018)
- Humane medicijnresten in het grondwater (advies van BrabantAdvies, najaar 2018)
- [Strategisch adviseren in de Brabantse Health Deal \(BrabantAdvies, maart 2017\)](#) - er wordt toegewerkt naar een conferentie voorjaar 2018
- [Duurzaamheidsbalans van Brabant 2014 \(Telos\)](#); nieuwe versie Duurzaamheidsbalans 2018 van Brabant (Telos, eind 2018)

Vergunningverlening, toezicht en handhaving:

- [Onderzoek Interbestuurlijk Toezicht door het Rijk, Inspectie Leefomgeving & Transport van het ministerie van I&M, over uitvoering milieutaken provincie \(april 2017\)](#)
- [Evaluatie wet VTH - Op weg naar een volwassen stelsel \(juni 2017\)](#)
- [Evaluatie Nota Handhavingenkoers 2013-2016 \(sept. 2017\)](#)
- [De staat van het mandaat \(mei 2018\)](#) - onderzoek n.a.v. een motie van PS over kosteneffectiviteit VTH-taken

Leegstand/wonen/bevolking:

- [Magazine 'Midsize Brabant' \(BrabantKennis, april 2015\)](#)
- [Longread 'Is gemiddeld goed genoeg?' \(BrabantKennis, dec 2015\)](#)
- [Provinciale bevolkings- en woningbehoefte prognose Noord-Brabant \(voorjaar 2017\)](#)
- [Monitor bevolking en wonen \(ieder kwartaal\)](#)
- [Visitatierapport over verstedelijking \(febr. 2017\)](#)
- [Leegstand als schakel naar de toekomst \(juni 2017\)](#)
- Aanpak leegstand in Brabant in een deel a (over de voucherregeling VAB's) en een deel b ([Kennis delen lege stallen en schuren - advies van Brabantadvies, sept. 2017](#))
- [Monitor Leegstand Vastgoed \(doorontwikkeling, aug. 2018\)](#)
- Evaluatie Programma Brabantse Aanpak Leegstand (najaar 2018)
- Transformatiepotentie: van leegstand naar woningbouw (eind 2018)
- Kwalitatieve analyse van de woningbehoefte in Brabant (eind 2018)
- Onderzoek naar criminaliteit op recreatieparken (eind 2018)

Omgevingsvisie:

- Diverse adviezen van BrabantAdvies: [Reflectie op Startdocument Omgevings-visie \(dec. 2016\)](#), [Briefadvies n.a.v. Notitie Reikwijdte en Detailniveau Omgevingsvisie \(maart 2017\)](#), [Bouwstenen voor Omgevingsvisie - Volop kansen voor toekomstbestendig Brabant \(nov. 2017\)](#), [Advies](#)

[Ontwerp Omgevingsvisie - De kwaliteit van Brabant \(juli 2018\)](#), [Handreiking Omgevingsconvenant \(juli 2018\)](#)

- [Evaluatie strategische plannen \(SVRO, BrUG, PMWP, PVVP\) - Toegepaste rollen en instrumenten en leerervaringen voor de Omgevingsvisie \(sept. 2017\)](#)

ONDERZOEKEN – 2019

a. Transities in Brabant - handelingsperspectieven

Achtergrond: In de Omgevingsvisie worden 5 majeure opgaven geschetst: de 4 transities (klimaatproof, energietransitie, vitale verstedelijking en duurzame economie) en de opgave om de basis op orde te krijgen. Deze opgaven grijpen op elkaar in, waarbij er kansen zijn voor synergie en tegelijkertijd concurrentie op de loer ligt. Vragen de opgaven om een vergelijkbare aanpak of zijn ze wezenlijk anders met ook andere vormen van sturing en samenwerking? Hoe maak je daarin keuzes? Wat zijn mogelijke handelingsperspectieven? Via een mix van ontwerpend onderzoek en social design willen we inzicht verkrijgen in de (handelings)perspectieven (bijvoorbeeld aan hand van een concrete casuïstiek).

Type: Beleidsvormend onderzoek.

ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

- Omgevingswet
Op weg naar een Brabantse Omgevingsvisie is BrabantAdvies al diverse keren om advies gevraagd; mogelijk ook in 2019 in het kader van de nieuwe programma's en verordening.
- Betekenis van grondwater voor Brabant
Het grondwater is van grote betekenis voor Brabant. Onze drinkwatervoorziening, natuur, economie en gezondheid hangen direct af van voldoende en schoon grondwater. Hoe schetsen we dit belang van grondwater in een bredere maatschappelijke context? Hoe maken we iets onzichtbaars van waarde? We vragen om reflectie vanuit de verschillende raden van BrabantAdvies. In het najaar van 2018 is er een themabijeenkomst met de Staten over de contouren van nieuw grondwaterbeleid. Een advies van BrabantAdvies in het voorjaar van 2019 zou passend zijn om het nieuwe college en nieuwe statenleden hierin mee te nemen.

6. Verduurzamen landbouw

Ambitie

Wij werken toe naar een vitale, maatschappelijk gewaardeerde sector in evenwicht met de omgeving. Met maximale aandacht voor dierenwelzijn, gezondheid en milieu. Onze ambitie is om in 2020 één van de meest slimme en duurzame agrofoodregio's van Europa te zijn.

Beleidscontext

Aan deze opgave wordt invulling gegeven in de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2016-2020. Aan deze opgave koppelen ook de Bestuursopdrachten "Agrofood" en "Versnelling transitie veehouderij" waartoe het bestuur bij de vaststelling van respectievelijk de Perspectiefnota 2016 en 2017 opdracht heeft gegeven.

Bij de transitie in de landbouw gaat het over het vinden van een uitweg uit het spanningsveld tussen verscherpte internationale concurrentieverhoudingen met onzekere prijzen en steeds forsere eisen vanuit de samenleving (gezondheid, duurzaamheid, hoog niveau van dierenwelzijn). Voor deze opgave is het belangrijk dat de gehele keten in samenhang verandert. Door samen de transitie op te pakken en stap voor stap ketens te sluiten zal uiteindelijk elk onderdeel waarde toevoegen. Denk aan zaken als mestverwerking, bodembeheer en het sluiten van de keten bij retail en consument. In 2018 verkennen TNO en WUR in twee workshops het (begin van het antwoord op de vraag: welke stappen zijn nodig en wie moet die zetten om de kringlopen te sluiten op (noord west) Europese schaal? Dit wordt gevolgd door een internationaal rondetafelgesprek, waarin de vervolgstappen, inclusief verdere verkenningen/onderzoek in beeld worden gebracht en daar afspraken over worden gemaakt.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

- [Actualisatie Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood \(UBA\) - briefadvies van BrabantAdvies, febr. 2016](#)
- [Onderzoek veehouderij en gezondheid omwonenden \(VGO\) - \(juli 2016\) + Aanvullende studies \(juni 2017\)](#)
- [Evaluatie BZV en Urgentieteam \(sept. 2016\)](#)
- [Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij \(BZV\): een transitie-instrument? \(advies van BrabantAdvies, sept. 2016\)](#)
- [Beter eten, beter leven - dat smaakt naar meer \(advies van BrabantAdvies, okt. 2016\)](#)
- [Q-koorts: kennis en ervaring dreigen verloren te gaan \(briefadvies van BrabantAdvies, jan. 2017\)](#)
- [Verwachte effecten aanscherping Verordening Natuurbescherming en staldering op omvang en structuur veehouderij in Noord-Brabant \(juni 2017\)](#)

- [Versnelling transitie veehouderij: effecten voor de natuur en het milieu \(juni 2017\)](#)
- [Monitor Agrofood en een bijbehorend Infoboord \(begin 2018\)](#)
- Vervolg op het VGO-onderzoek (uitvoering door het RIVM, medefinanciering door de provincie).
- Evaluatie Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood (UBA) 2016-2020, 1^e deel: evaluatierapport op project & pijler niveau, 2^e deel: UBA in historisch perspectief (2009 – heden) door een expertteam (eind 2018)
- Toekomstperspectief voor de landbouw in Brabant in 2030/2035 - scenario's (advies van BrabantAdvies, febr. 2019)

ONDERZOEKEN – 2019

a. Verkennen inzet metingen in vergunningverlening, toezicht en handhaving in de landbouw

Achtergrond: Traditioneel sturen overheden de landbouw grotendeels op basis van in te zetten systemen, technieken en werkwijzen. Met de technologische ontwikkelingen wordt het steeds beter mogelijk om met continue metingen de impact van landbouw op bodem, water en lucht te monitoren. De vervolgstap, deze gegevens koppelen aan communicatie met de omgeving, vergunningen, toezicht en handhaving is een spannende, die nog veel technisch, sociaal en juridisch ontwikkelwerk met zich meebrengt. Als dit lukt komt het sturen op doelen binnen handbereik, wat perspectief biedt voor een betere samenwerking tussen de bedrijfsvoering en VTH, wat een win-win situatie is voor ondernemers, overheden en de Brabanders rond de bedrijven,

In 2018 zijn we gestart met een eerste verkenning, het project 'maatschappelijk contract'. In 2019 willen we hier verder mee gaan, samen met de landbouw, burgers en collega-overheden. Dit in samenhang met de digitaliseringsslag die gaande is rondom de vergunningverlening zoals we die nu kennen.

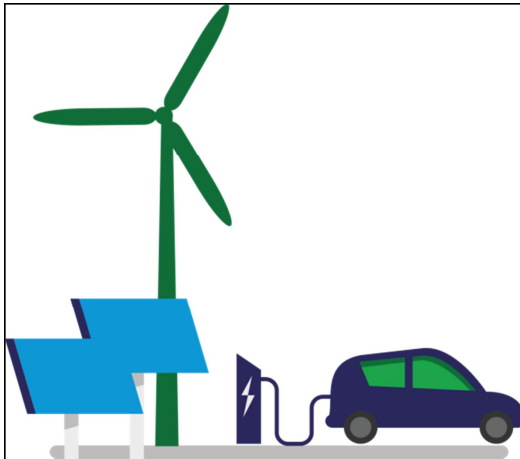
Type: Signalerend/agenderend onderzoek

ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

- Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij
Naar aanleiding van de besluitvorming op 7 juli 2017 over de versnelling transitie veehouderij is eind 2017 een pakket met ondersteunende maatregelen vastgesteld. Wij hebben daarbij aangegeven te zorgen voor een adequate en robuuste monitoring van de effecten van zowel de besluiten van 7 juli, als ook de ondersteunende maatregelen. Omdat dit grote zorgvuldigheid vereist en de belangen ook zeer groot zijn, is toegezegd een Commissie in te stellen die, aan de hand van deze monitoring ons college adviseert over de voortgang en de maatschappelijke effecten, en eventuele wijzigingsvoorstellen doet. BrabantAdvies is gevraagd te adviseren over de taak, werkwijze en samenstelling van deze commissie.

7. Versnellen energietransitie

Ambitie

Het is onze ambitie om in 2020 14% van ons energiegebruik duurzaam op te wekken. We willen per jaar 1,5% energie besparen. In 2050 is Brabant energieneutraal.

Beleidscontext

De Energieagenda 2010-2020 geeft de kaders voor deze opgave. De agenda is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Energie 2016-2019.

Vanwege de energietransitie die we versneld willen inzetten heeft u bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2018 als bestuursopdracht meegegeven: 'Stel, gezien de landelijke en Europese ontwikkelingen, een nieuwe integrale Energieagenda 2019-2030 op' (uiterlijk eind 2018).

De evaluatie die medio 2018 wordt uitgevoerd is daarvoor input, evenals een tweetal studies naar de haalbaarheid van de energiedoelstellingen van de provincie en de rol die de provincie in dit proces zou moeten spelen (zie relevant recent onderzoek hierna).

Belangrijke input voor de nieuwe provinciale Energieagenda 2019-2030 is ook het nieuwe bestuursakkoord van het Rijk en het landelijke Klimaat- en energieakkoord dat nog in ontwikkeling is, waarin afspraken met onder meer provincies en gemeenten, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen worden gemaakt over de wijze waarop Nederland de CO₂-uitstoot met 49% terugdringt in 2030. De provincie neemt haar bijdrage en rol in het Brabantse aandeel in deze afspraken op in de nieuwe integrale Energieagenda 2019-2030. De nieuwe Energieagenda is het kader voor de provinciale bijdrage en rol in de regionale energiestrategieën (RES), die door de regionale overheden gezamenlijk worden opgesteld (naar verwachting medio 2019) in kader van het Klimaatakkoord.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

- [\(Tussentijdse\) evaluatie Energieagenda 2010-2020 \(juli 2014\)](#)
- [Gebiedsstrategie duurzame energieopgave Noord-Brabant \(sept. 2016\)](#)
- [Longread 'Energie in zicht?': \(BrabantKennis, dec. 2016\)](#)
- [Monitor provinciale uitvoeringsprogramma energie \(0-meting, 2016\)](#)
- [Windenergie A16-zone - briefadvies \(advies van BrabantAdvies, nov. 2016\) + Advies ontwerp PIP windenergie A16 - briefadvies \(advies van BrabantAdvies, aug. 2018\)](#)
- [Evaluatie Energiefonds \(maart 2017\)](#)
- [Tussenevaluatie Uitvoeringsprogramma Energie \(aug. 2017\)](#)
- [Resultaten monitor provinciale uitvoeringsprogramma energie \(1-meting 2018\)](#)
- Brabant op 100% wind, water en zon (1e fase, haalbaarheidsstudie energiedoelstellingen 2030, najaar 2018)

- Energiedoelstellingen Brabant 2030 (2e fase, onderzoek naar mogelijke rollen van de provincie binnen de energietransitie, najaar 2018)
- Evaluatie Energieagenda 2010-2020 (najaar 2018)
- Energietransitie – Vergelijkend onderzoek energiebeleid tussen provincies (door de gezamenlijke provinciale Rekenkamers, eind 2018 – begin 2019)

Daarnaast gebeurt er op dit terrein al veel aan ontwikkeling en kennis, maar vaak met de private sector. Er lopen ook langjarige onderzoekstrajecten waarbij kennisinstellingen zijn betrokken, waaronder:

- Fuelliance, ontwikkeling van cluster rondom energieopslag, nieuwe conversietechnieken, nieuwe energiedragers, elektrificeren en flexibiliseren van industriële processen (FOM-Differ, TU/e).
- Smart Energy Farming, Nieuwe concepten voor betrekken agrarische sector en haar omgeving vanuit domein energie (Gruyterfabriek).
- Smart city, wetenschappelijke onderbouwing van ontwikkelingen van smart city en invulling van livinglab (Brainport smart district, Frauerhofen, TU/e en TNO)
- Nul op de meter huizen, proeftuinen om innovaties naar nul op de meter woning te realiseren (SPARK, TU/e).
- Visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden, de benodigde infra en aanpassing van wet en regelgeving (TU/e, Enexis/Enpuls).
- Sociale innovatie in energie, hoe betrekken van de maatschappij in de energietransitie, bijv. pilot Energiearmoede (TiU/TiREG, Enpuls).

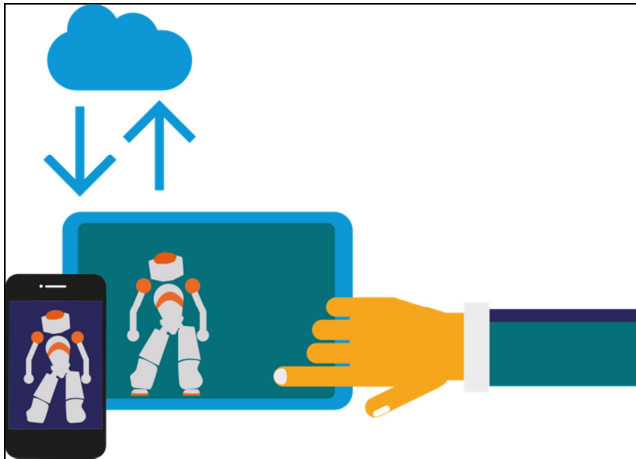
ONDERZOEKEN – 2019

Op dit moment is er niet direct behoefte aan onderzoek. Het accent ligt in 2019 op het ontwikkelen van regionale energiestrategieën (RES); mogelijk komt daaruit vervolgens behoefte aan onderzoek voort voor 2020 of later.

ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

- Energietransitie – handelingsperspectief
Advies naar aanleiding van de nieuwe Energieagenda 2019-2030 die eind 2018 wordt vastgesteld. Reflectie op de provinciale visie en de bijdrage aan de beoogde versnelling van de energietransitie. Welke onzekerheden spelen mogelijk een rol? Wat betekent dit voor het handelingsperspectief?

8. Digitalisering

Ambitie

Brabant wil als slimme regio vooroplopen in digitalisering. We willen kansen benutten van nieuwe technologische ontwikkelingen en anticiperen op bedreigingen.

Beleidscontext

Bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2017 is de Bestuursopdracht "Digitalisering" verstrekt. De opgave is 'breed' omdat het alle opgaven raakt. De bestuursopdracht zal waar opportuun worden doorontwikkeld in relatie tot andere provinciale vraagstukken, bijvoorbeeld op het snijvlak met agrofood, of mobiliteit, handhaving, energie. Inmiddels heeft u begin juli 2018 ingestemd met de verkenning '[Digitalisering in Brabant](#)'. Daarbij is tevens krediet beschikbaar gesteld voor projecten die met behulp van digitalisering bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. Inmiddels zijn we bezig de organisatie van het programma verder in te richten.

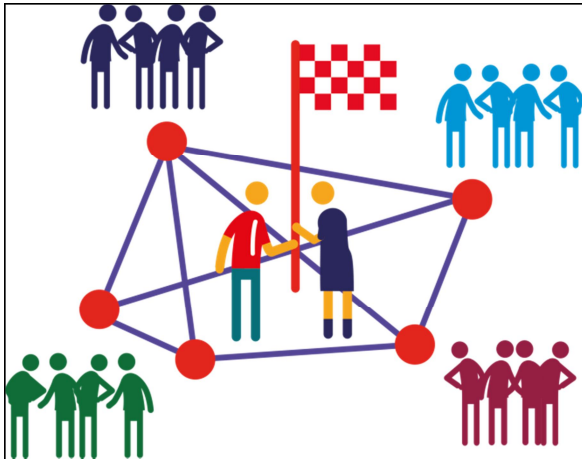
Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

- [Evaluatie Kadernota ICT-beleid 2013-2015 \(najaar 2015\)](#)
- [Grand Initiative Data Science, visie en 'grand design' Data Science, graduate School en Ecosystem \(2015\)](#)
- [Intentieverklaring en Marktonderzoek Graduate School \(2015\)](#)
- [Krant '#slimbrabant' \(BrabantKennis, nov 2015\)](#)
- [Let's Hack \(BrabantKennis, dec. 2016\)](#)
- [Longread 'Brabant aan de robot': \(longread BrabantKennis, BrabantAdvies, e.a., jan. 2017\)](#)
- [E-zine 'Big met data' \(provincie, BOM, BrabantKennis, maart 2017\)](#)
- [Evaluatie Breedbandfonds \(maart 2017\)](#)
- [Syntegration studie naar ontwikkeling 'Brainport Smart District' \(voorjaar 2017\)](#)
- [E-zine 'Dataficatie in agrofood' \(BOM en diverse partners, okt. 2017\)](#)
- [Risico's en kansen van digitalisering vanuit politiek-bestuurlijk perspectief van de Staten en GS van Brabant \(advies van BrabantAdvies, mei 2018\)](#)
- [Verkenning 'Digitalisering in Brabant' \(zomer 2018\)](#)

ONDERZOEKEN / ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

In deze fase van het proces, waarin net een brede verkenning is afgesloten, is er niet direct behoefte aan nadere onderzoeken of adviezen.

9. Bestuurlijke vernieuwing en samenwerking

Ambitie

We bouwen aan een samenhangend ruimtelijk-economisch netwerk én aan een daadkrachtige interbestuurlijke samenwerking & triple helix netwerken.

Beleidscontext

Met het programma '(Veer)Krachtig Bestuur' en een 'beleidskader Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2016-2019' wordt invulling gegeven aan een 'bestuurskrachtig' Brabant.

Op de [website](#) Veerkrachtig bestuur vindt u het relevante onderzoek, waaronder onderzoek op het gebied van ondermijnende criminaliteit.

Een onderzoek dat – in samenwerking met de VBG – voorjaar 2018 is afgerond heeft als thema https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Nieuws/2017-1/Ondertussen_in_het_buitengebied.pdf'Bestuurskracht rond de energietransitie'. Het nieuwe thema voor 2019 is 'Bestuurskracht in relatie tot Sociale tweedeling'.

Het programma '(Veer)krachtig Bestuur' loopt af met deze bestuursperiode, en daarom vindt in 2018 een evaluatie plaats in het licht van de afronding van dit bestuursakkoord.

Het beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019 geeft invulling aan een wettelijke taak. Op het gebied van IBT loopt nu een landelijke evaluatie van de Wet Generiek Toezicht waarbij de provincie Noord-Brabant intensief betrokken is. Verder loopt er ook een landelijke evaluatie naar de toekomst van het financieel toezicht. Eind 2018 wordt de evaluatie van het beleidskader Interbestuurlijk Toezicht opgepakt als opmaat voor een nieuw beleidskader eind 2019.

Onder deze opgave valt ook de Bestuursopdracht "Sterk Brabants Netwerk" waartoe bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2016 opdracht is gegeven.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

Veerkrachtig bestuur:

- [Ondertussen in het buitengebied - Bestuurskracht en de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit \(voorjaar 2017\)](#)
- [Longread 'Criminaliteit met een zachte 'G' \(BrabantKennis, april 2017\)](#)
- [Longread 'Kennis maken met de regio' – over samenwerking/verbinding van kennisinstellingen in de regio \(BrabantKennis, najaar 2017\)](#)
- ['Toekomstgids voor Brabantse gemeenten' – in het kader van de gemeentelijke verkiezingen \(BrabantKennis, jan. 2018\)](#)

- [Themaonderzoek Energietransitie Noord-Brabant - Bestuurskracht rond de energietransitie \(maart 2018\)](#)
- [Expeditiegids Brabant: Opgaven, perspectieven en cijfers voor de Provinciale Statenverkiezingen 2019 \(PON, Telos en BrabantAdvies, juni 2018\)](#)
- [Onderzoek opkomstbevordering verkiezingen \(aug. 2018\)](#)
- Evaluatie Programma (Veer)krachtig Bestuur (eind 2018)
- Verkenning – Hoe veerkrachtig is Noord-Brabant? (in de vorm van een slotbijeenkomst, medio febr. 2019)
- Opgaven en het optimale schaalniveau (scan/verkenning intern, begin 2019)
- Burgerparticipatie bij beleid (drie onderdelen: 1. Advies op het gebied van energietransitie, hoe jongeren inzetten – najaar 2018, 2. Voorstel voor doorontwikkeling ‘young projects’ – eind 2018, 3. Leerervaringen – begin 2019)

Interbestuurlijk toezicht:

- [Evaluatie Interbestuurlijk Toezicht provincie Noord-Brabant \(mei 2015\)](#)
- [Landelijke evaluatie van de Wet Generiek Toezicht + Bijlagen](#) (provincie Noord-Brabant betrokken, okt. 2017)
- [Landelijke evaluatie naar de toekomst van het financieel toezicht \(jan. 2018\)](#)
- Evaluatie Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019 (medio 2019)

ONDERZOEKEN / ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

PM. Mogelijk naar aanleiding van het nieuwe bestuursakkoord.

ONDERZOEK VAN GELIEERDE KENNISPARTNERS – 2019, TER KENNISNAME

- Themabijeenkomst ‘De kunst van het veranderen’ – in het kader van het 5-jarig bestaan (BrabantKennis, dec. 2018)
- ‘10 kansen en kwesties voor Brabant’ – input voor het bestuursakkoord 2019-2023 (BrabantKennis, begin 2019)

10. Culturele identiteit

Ambitie

Het is onze ambitie om de onderscheidende identiteit van de Brabantse Cultuur te laten bloeien en groeien. Juist die eigenheid en openheid is kenmerkend voor Brabant. Cultuur stimuleert verbeeldingskracht en daarmee innovatie. We willen daarom cultuur een stevige positie geven en het culturaanbod voor iedereen bereikbaar maken. Zo draagt cultuur bij aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Brabant en aan een veerkrachtige samenleving.

Beleidscontext

Onze identiteit komt onder meer tot uitdrukking in ons Erfgoed, Cultuur en Sport. De kaders daarvoor zijn vastgelegd in het [beleidskader Erfgoed 2016-2020](#) ('Cultuur van toen'), de [Cultuuragenda voor Brabant 2020](#) ('Cultuur van nu') en de [Sportagenda Brabant Beweegt 2016-2019](#). Alle drie de kaders worden met het oog op het aflopen van de bestuursperiode in de loop van 2018 geëvalueerd.

Relevant recent (Brabants) onderzoek/advies

Erfgoed:

- [Evaluatie Erfgoedbeleid Provincie Noord-Brabant \(eind 2014\)](#)
- [Evaluatie Erfgoedfabriek door Scief Houben \(2014\)](#)
- Landelijke 'Monumentenmonitor' (toestandsmonitor over staat van onderhoud monumenten – wordt ontwikkeld samen met o.a. Monumentenwacht – maart 2018, digitale ontsluiting wordt nog onderzocht in verband met privacywetgeving)
- Evaluatie Beleidskader Erfgoed 2016-2020 (eind 2018)

Cultuur:

- [Vitaliteit van het cultuursysteem in Noord-Brabant. Inventarisatie van de culturele infrastructuur. \(PON, 2014\)](#). Er is een update gemaakt in 2015.
- [Trots op ons! Over de vitaliteit van netwerken rondom Brabantse multifunctionele accommodaties \(mei 2016\)](#)
- [Cultuur en erfgoed. De mening van de Brabantse burger. \(PON, 2016\)](#)
- [Proefschrift van Sandra Wagemakers "Brabant is Here, Making Sense of Regional Identification" \(Tilburg University, 9 juni 2017\)](#)
- [Evaluatie Brabant C fonds \(maart 2017\)](#) - naar aanleiding hiervan komt er een 'Monitor Brabant C' (impactmeting - loopt)
- [Inhoudelijke evaluatie van Brabant C \(febr. 2018\)](#)
- [Monitor De waarde van cultuur \(Telos/PON, dec. 2014\)](#) en [Waarde van cultuur - De staat van de culturele sector in Noord-Brabant \(o.a. Telos/PON, juni 2018\)](#)

- Landelijk onderzoek om te komen tot een [Regionale cultuurindex](#) (aansluiting samen met de B5)
- Evaluatie Cultuuragenda voor Brabant 2020 (eind 2018)
- Cultuur in BrabantStad (advies van BrabantAdvies, begin 2019)

Sport:

- [Monitor Sportplan - Nulmeting \(2012\)](#) + [Monitor Sportplan - 1-meting \(eind 2014\)](#)
- [Evaluatie Sportplan Brabant 2016 \(febr. 2016\)](#)
- Evaluatie Sportagenda 2016-2019 (eind 2018)

ONDERZOEKEN – 2019

a. Benutten erfgoedstructuren voor beleid

Achtergrond:

De Zuiderwaterlinie is een samenhangend stelsel van waterstaatkundige werken, monumenten, landschap en militaire werken. De linie vertelt het verhaal van 350 jaar Brabantse militaire historie, de strijd tegen het water en de culturele grens tussen noord en zuid Nederland. Het is daarmee een belangrijk icoon voor de verhaallijn 'Bevochten Brabant' uit het Kader Erfgoed 2016-2020. De Linie bestaat uit forten, inundatiegebieden en vestigingssteden die op de kaart weliswaar een samenhangend geheel lijken, maar in het veld niet overal als zodanig herkenbaar zijn. De vraag is hoe die afzonderlijke objecten, lijnen en vlakken (erfgoedstructuur) beter zichtbaar gemaakt en met elkaar in verband gebracht kunnen worden. Wat zijn daarbij de essenties van de Zuiderwaterlinie? Wat moet hard beschermd worden en waar is ruimte voor passende aanpassingen? Hoe kunnen die geaccentueerd worden met passende ingrepen voor klimaatadaptatie?

De uitkomsten van het onderzoek zijn in de eerste plaats relevant voor het programma van de Zuiderwaterlinie. Vanwege het gemeentegrensoverschrijdend karakter is het ook van belang voor de omgevingsvisie/verordening. Ten slotte kan de gevolgde aanpak benut worden bij het op de kaart zetten van andere historisch gevormde structuur zoals clusters van landgoederen en een kerkenlandschap.

Type: Beleidsvormend onderzoek.

ONDERZOEK VAN GELIEERDE KENNISPARTNERS – 2019, TER KENNISNAME

- Verkenning 'Culturele eigen(wijs)heid van Brabant' – aantal deelpublicaties en bijeenkomsten (BrabantKennis, afronding zomer 2019)

ADVIESVRAGEN AAN BRABANTADVIES – 2019

Op dit moment geen adviesvragen.